מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה

בן עזאי אומר מועדי ה' נאמרו הפרת נדרים

לא נאמרה ר' יוסי בר נתן יש גמיר לה להא

מתניתא ולא ידע ליה לפרושה אזל בתריה

דרב ששת לנהרדעא ולא אשכחיה אזל

בתריה למחוזא אשכחיה אמר ליה מאי

מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה

אמר ליה מועדי ה' צריכין קידוש בית דין

שבת בראשית אינה צריכה קידוש בית דין

. סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיבי גבי

מועדות תיבעי קידוש בית דין כמועדות קא

משמע לן מאי מועדי ה' נאמרו הפרת נדרים

לא נאמרה מועדי ה' צריכין מומחין הפרת

נדרים אינה צריכה מומחין והא יראשי המטות

כתיב יאמר רב חסדא אמר רבי יוחנז ביחיד

מומחה יתנן התם אמר רבן שמעון בן גמליאל

לא היו ימים מובים לישראל כחמשה עשר

באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים

יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי

שאין לו 🤊 בשלמא יום הכפורים יום סליחה

ומחילה יום שנתנו בו לוחות אחרונות אלא

חמשה עשר באב מאי היא אמר רב יהודה

אמר שמואל יום שהותרו שבמים לבא זה

בזה מאי דרוש 2זה הדבר סדבר זה לא יהא

נוהג אלא בדור זה רבה בר בר חנה אמר

רבי יוחגן יום שהותר שבט בנימן לבא בקהל

דכתיב יואיש ישראל נשבע במצפה לאמר

איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה

מאי דרוש ממנו ולא מבנינו רב דימי

בר יוסף אמר רב נחמן יום שכלו בו מתי מדבר מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר

לא

לו א מיי פ"ח מהל' קידום

ל) ובנדרים עת. איתא רב ל) [כווליט ענו. הינוו דב אסין, ב) [לעיל קכ: וש"נן, ג) תענית כו:, ד) שם ל: [ע"ש כמה שינוים], ה) [לעיל קכ.], ו) וויקרא כגן, ו) ושסן, ת) וויקרא כגן, ט) ובראשית ב], י) [שמות יב], ל) מ"ל], י) [שמות יבן, כ) ס״מ שבעה, () [פמיחמא דאיכה דבה לג], מ) גליון, () ע״כ,

הגהות הב"ח

 (A) גמ' רבי יוסי כר נתן הוה
גמיר: (S) רשב"ם ד"ה
מועדי ה' וכו' מדכתיב מהראי הדש וזהו תיקון מקנטי קדם ווזה הקוד המועדות ומקדשין את כשהיו מקדשין את החדש על פי הראיה סס"ד: (ג) ד"ה יוס שנתנו וכו' עשה עוד מ' יום ומ' לילה מלמ"ד באב: (ד) תום' ד"ה יום שכלו וכו' מ"ז אלף ופרוטרוט היה ראוי למות בכל שנה: (ה) בא"ד שלא היתה שמחה לפני הדיבור אלא כשחזר שאף כי לא אתמלי סיהרא ידעו: (ו) בא"ד ונראה לר"ת

מוסף תוספות

י. א. ושבת בראשית נפקא להו ממושבותיכם דלכו״נ שבת בראשית אינה צריכה קדוש ב״ד, ומשמעות דורשין איכא בינייהו. רמנ״ן, ב. שהרי ליכא רמנ״ן, ב. שהרי ליכא ספיקא קמי קוב״ה ויודע היה שנתבטלה הגזרה. ריטנ״א, ג. וווזה דבר של ליעניים. ג. נווה דבר של תימה האיך מיתרמו בכל שנה חמשה עשר אלף בני ששים לא פחות ולא יותר. עס. T. שלא מתו חמשה עשר אלף ופרוטרוט בכל עשר אקר הבהבה. שנה אלא דאשמועינן שכך ייילה החשבוז בכל שנה עולה החשבון בכל שנה אבל יש שנים שמתו יותר כפי מה שהיו שנותיהם שהיו בני ששים, ולא היה יוצא לחפור אלא מי שהתחיל ליכנס בשנת

רבינו גרשום

שבת בראשית לא נאמר׳ משום הכי קרי לה שבת . בראשית כדכתיב וישבות ביום השביעי ומשמה של שבת זו לו) שבת בראשית ביום הראשון שבתון ועוד כתיב והיתה שבת הארץ וגו' ושבת של יום הכפורים ועוד כמה שבתות לפי עניינן אבל שבת בראשית היתה לכל השבתות: מועדי ה' צריכין קדוש בית דין. דכתיב אשר . תקראו אותם מועדי קדש . שמעברין את החודש ואת קידוש. משום דבכל שבעה . ושבעה ימים שבת היא: מועדי ה' צריכין מומחה. לקדשן: ביחיד מומחה. הא אין מומחה בג' לוחות האחרונות. חשוב מיום שנשתברו הלוחות מיום שנשותברו האחות דן ארבעים יום עד יום הכפורים: מאי דרוש. והתירו לבוא זה דרו והכתיב לא תסוב נחלה: ג) קודם מתי מדבר.

אולי ל"ל וחשתה של שנה זו נקראו כל השבתות שבת בראשית: ב) נראה דל"ל עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דיבור עם משה פה אל פה

מועדי ה' נאמרו. כוליה מפרש לקמיה: מועדי ה' לריכין קידוש. שהיו מקדשין את החדש על פי הראייה ומתוך כך מתקדש מועד בזמנו שלפי עיבור השנה ועיבור החדשים המועדים מתעכבין אבל המועדים עלמן לא היו מקדשין כי אם החדשים כדתנן בר"ה (דף כד.) לגבי

קידוש החדש שאב בית דין אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש שנאמר אשר מקראו אומסיי קרי ביה אתם ותרי זימני מקודש מקודש נפקא לן מדכתיבי מקראי קדש (כ) שהיו מקדשין את החדש על פי הראייה ווהו מיקון המועדות וקדושתן: שבת ברחשים חינה לריכה קידוש. כעין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים אין מקדשין אחד בשבת להיות שביעי שלו שבת אלא לעולם יום שביעי שבת הוא בלא קידוש בית דין ונפחא ליה מדכתיבים מועדי ה׳ יתירא דמני למיכתב אלה אשר תקראו אותם מקראי קדש. שבת בראשית קרי לשבת משום דכל מועדות נמי כתיב בהו שבת שבתון הלכך קרי ליה שבת בראשית שמקודשת ובאה מששת ימי בראשית דבשבת ראשונה כתיב בו בויכולוש ויקדש חותו: גבי מועדות. בפרשת שור או כשב (ויקרא כב): מועדי ה' לריכין מומחין. ולה מקדשי בג' הדיוטות כהפרת נדרים ולא ביחיד מומחה כהפרת נדרים אלא בשלשה מומחין כדילפינן בראש השנה [כה:] אין לך מומחה בישראל יותר ממשה רבינו וקאמר ליה רחמנא עד דאיכא אהרן בהדך דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וגו׳ החדש הזה לכסי ככם מומחין וחין בית דין שקול ומוסיפין עליהם עוד אחד: תנן התם. במס׳ תענית. ומשום דקאמר לקמן יום שהותרו שבטים כו' נקט לה: שאוליו. שאפי מי שיש לה היתה שואלת שלא לבייש את השואלת מחמת שאין לה כדאמרי׳ במסכת תענית (דף לא.) בת מלך שואלת מבת כהן גדול כו': יום שנתנו בו לוחות האחרונות. כדתניא בסדר עולם משה עלה י) בששה בסיון להבל לוחות הראשונות וירד בי"ו

בתמוז דהיינו בסוף ארבעים יום עלה בי"ח ובהש רחמים בשביל עוו העגל שנא' ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר התנפלתי כי אמר ה' להשמיד אתכם (דברים ט) ובאותה שעה נתרלה הקב"ה לישראל ואמר לו למשה נשמות לדן פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וירד בכ״ח באב ופסל שני לוחות אבנים כדכתיב [שם] ויפסול שני לוחות אבנים כראשונים וישכם משה בבקר ועלה בכ"ט באב ועשה עוד מ' יום (ג) מל' באב עד י' בתשרי שנאמר [דברים ין ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים וגו' בי' בתשרי הוא יום הכפורים נתרלה המקום בשמחה לישראל ואותו היום ירד משה והלוחות בידו: יום שהותרו שבעים. הכי הוה קים להו: לבא זה בזה. שהותרו הסבת נחלה שפסק אותו דור של באי הארן שנאסר להם הסבת נחלה והשתא מיהא אם נשתיירו עדיין בני אדם שהיו באותו הדור אכתי באיסורייהו קיימי אבל שאר בני אדם שלא היו באותו הדור מותרין. ויש מפרשים יום שהותרו שבטים שהרי בט"ו באב כלו מתי מדבר כדלקמן וטעות הוא בידם שהרי לא לדור המדבר נאמר אלא לבאי הארץ בערבות מואב בסוף המ' שנה: יום שהותר שבט בנימן. כל הנך אמוראי לא פליגי אלא מר גמיר האי מרביה ומר גמיר האי מרביה: שכלו בו מתי מדבר. במדרש איכה יום שבטל בו החפר דאמר ר' לוי כל ערב תשעה באב היה כרוז יולא הכל ילאו לחפור חפרין וישנין בהן ובשחרית הכרוז יולא יבדלו החיים מן המתים והיו בודקין אותן ונמלאו ט"ו אלף ופרוטרוט חסרין בכל שנה וכך עשו מ' שנה יום לשנה יום לשנה [במדבר יד] הרי מ' שנה בשנה אחרונה עשו כן בדקו עלמן ונמלאו שלמים אמרו שמא טעינו בחשבון וכן בי׳ בו וכן בי״א וכן בי״ב וכן בי"ג ובי"ד עד דאיתמלי סיהרא כיון דאיתמלי סיהרא אמרו ביטל הקב"ה אותה גזירה קשה מעלינו ועשו משתה ושמחה ויו"ט: דאמר מר כו'. ולכך עשו ימי משתה ושמחה על הדיבור שחזר למשה:

ןשבת בראשית אינה צריכה קידוש בית דין. ואס מאמר דנסוף פרק קמא דקידושין (דף מ:) נפקא לן מדכתיב מושבותיכם דאמרינן התם מושבות דכתב רחמנא גבי שבת למה לי אינטריך ס"ד אמינא הואיל ובענינא דמועדות כתיבא תיבעי הידוש ב"ד כמועדות

המ"ל ויש לומר דרשה דהתם המיה כבן עואי דדרים הכא מועדי ה׳ נאמר הפרת נדרים לא נאמרא אי נמי אפי׳ לרבי יוסי הגלילי לריכין תרי קראי דאי לא כתיב אלא חד לא הוה ממעטינן אלא מומחין כתב קרא

. אחרינא למעוטי אפי׳ הדיוטות יום סליחה ומחילה. פירשתי בסוף מרובה (ב"ק דף פב. ד"ה כדי):

יום שכלו בו מתי מדבר. נשנה אחרונה נמי מתו וידעו שכבר כלתה גזרה כי כבר מתו כל בני כ׳ ולפי שהיו אבלים עד מהצת יום של ט"ו לא חזר הדיבור שאין השכינה שורה לא מתוך עללות ולא מתוך עלבות כדחשכחן גבי יעקב (תנחומה פ׳ וישב) שכל אותו ימים שנתאבל על יוסף לא שרתה עליו שכינה כדאמר [בשבת] (דף ל:) ולכך כל ימי אבילתו של ישראל לא חזר הדיבור שבזכותן היה מדבר עם משה כדאמרי׳ בריש מכילתא לאמר ר' יעקב אומר לא ואמור להם שבוכותן אני מדבר עמך שכל אותן שלשים ושמונה שנה שהיה כועס על ישראל לא היה מדבר עם משה ואהרן שנאמר ויהי כאשר תמו וכו׳. וממדרש איכה שהיה רבינו שמואל מביא ראיה השיא טובא שאם לא מתו בשנה אחרונה למה נתעכב הדיבור שנה ויותר שלא חזרב ועוד ט"ו אלף ופרוטרוט היה (ד) למות כל שנה ולפי מדרש איכה היו מתין חמשה עשר אלף ופרוטרוט בכל שנה ועוד למאז דאמר בירושלמי במועד קטן שכולן בני ששים מתו חידוש גדול הוא זה שלריך לומר שחמש עשרה אלפים ופרוטרוט נולדו במלרים בכל שנה זה קודם זהג ועוד שלא היתה שמחה (ה) מפני הדיבור

שחזר ואלאן שאז כי איתמלי סיהרא ידעו שפסקה גזרה מעליהם ועוד מה שמחה היא שקדמו למות מאשתקד והכתיב (שמות כג) את מספר ימיך אמלא ועוד אם מיהרו למות מאשתקד א"כ לא מתו בני ששים אותן שהושלמו להן עשרים שנה בשעת יליאתם שלכך תלה בכ' שנה לפי שהיו בני כ' בלמלום ונראה לר"ת (ו) לפי מדרש איכה שלא מיהרו למות אלא בשנה אחרונה ביטל מהן הגזרה ונשארו מהן ט"ו אלף ופרוטרוט אותן שהיו ראוין למות בשנה אחרונה כמו שמלינו בחזקיהו דכתיב (מלכים ב כ) לו לביתך כי מת אתה והאריך לו הרבה מ [והא דכתיב (במדבר כו) ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון היינו מאותן שראוין למות קודם שנתבטלה הגזרה דכלב ויהושע היו בני ארבעים בשלוח מרגלים כדפרישית לעיל (ד׳ קח: ד״ה מכאן) אי נמי בתחלה נגזר אפי׳ על בני כ׳ בלמלום ולבסוף ריחם עליהם הקב"ה ולא מתו אלא אותן שהיו בשעת גזרה לכל הפחות בני עשרים וחדש שחדש בשנה אחרת חשוב שנה ולא יום אחד כדאמרי' (מסכת פרה פ"א מ"ג) גבי פלגס שכל חדש שלם אינו לא שה ולא איל ונשארו בשנה אחרונה כל אותן שהיו בני כ׳ בלמלוס] 0 הכי נמי אשכחן בדילוג קץ זכו כי גר יהיה זרעך מינחק לא זכו ועבדום וענו אותם וכו׳ והשתא אתי שפיר דמשום חמשה עשר אלפים ופרוטרוט לשנה לא נתייחד הדיבור עד חמשה עשר באב של שנה אחרונה שהיו ראוין למות והיו עליבין בכך עד דאיתמלי סיהרא ומה שהקשה ר"ת לפירוש הקונטרס למה נשתהה הדיבור שנה ויותר י"ל נמי שאין השכינה שורה לא מתוך עלבות והן היו עליבין לפי שהיו סבורין למות באותה שנה והאי דנקט נמי חמשה עשר אלפים ופרוטרוט לאו על כל שנה ושנה קאמר אלא רוב השנים דומיהו קשה על פירוש רבינו שמואל דלמה חפרו קברים בשנה אחרונה כיון שמאשתקד מתו כל אותן שהיו ראוין למות שכל אחד היה יודע בעלמו שלא היה מבן עשרים ועד ששים מפקודי משה ואהרן:

שנה של גזירה נשלמו, קבעו אותו הדור לאותו היום יו״ט

1 וַיְדבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאשֵׁי הַמֵּטוֹת לְבְנִי יִשְׂרְאֵל לַאמר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צְוָה יְיָ: צָוָה יְיָ: במדבר

תורה אור השלם

בי. ב..... 2 זה הדבר אשר צוה יי לבנות צלפחד לאמר לטוב ּכְּבָנוּוֹ בְּלְפָּנְוּ כַּאַכּוּ כְּטוּב אַרְּ לְמִשְׁפַּחַת מַשֵּׁה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנְשִׁים:

במדבר לו ו במדבר לו ו זאָישׁ יִשְׂרָאֵל נְשְׁבָּע בַּמְצְפָּה לַאמר אִישׁ מִמֶּנוּ ַרְיִּבְּיִּיְיֵצְיִנְיֵּנְיִּ אִי*ִּע* לא יָתַן בָּתוּ לְאִשָּׁה: שופטינ

מוסף רש"י מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד. דכתיב אשר תקראו

אותם במועדם (נדרים נוח:).

שבת בראשית

בכלי לבן שאולין. שכולן שואלות זו מזו אפילו עשירות כדי שלא לבייש כו' (תענית רום. יום שנתנו בו לוחות אחרונות. שני"ז כתמוז ירד משה מן ההר תחלה ושיבר את הלוחות, ובי"ח טחן את יום עמד כברחשונה, חשוב מי"ז בתמוז ועד יום הכפורים והוו להו שמונים יום, י"ב ע"א וט' דתשרי הרי פ' יום, וליל לום כפור השלים כנוד לילו של י"ו חתוו דלא בנגד כינו של יייו מתוו דכם הוה בחושבניה, דהא נפק ליה כבר בשעה שעלה, השתא להו פ׳ שלמין לילה ויום, ובוקר יום כפור ירד שהוא יי בתשרי. ואותו היום נקבע ליום כפור, להודיע שמחל וניחם על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, ועל כן נקבע לום כפור בי׳ . נתשרי. כך שמעתי (תענית ל:). שהותרו שבטים לבא ילא תקוב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו בני ישראל. ועמדו (שם). זה הדבר. אשר צור ה' לבנות ללפחד וגו'. זה מיעוט הוא, כלותר לא יהיה דבר זה נוהג אלא בדור יה. בדור של בנות ללפחד ום, נותר של נמת (נפח) (נפח). שהותר שבט בנימין לבא בקהל. לישא נשים, לפי שנשנעו ישראל מלהינשא להם כדכתיב בשופטים (שם). ממבר. מיעוט הוא, דכתיב לבנימין, לא גזרו אלא מהם, אבל מבניהם לא גזרו (שם). יום שכלו בו מתי מדבר. דתניא כל ארבעים שנה שהיו לתמח כל תוצפים שנה שהיה במדבר, בכל ערב חשעה בחב היה הכרוז יוצא ואומר צאו לחפור, והיה כל אחד ואחד יוצא וחופר לו קבר וישן בו, שמא ימות קודם שיחפור, ולמחר הכרוז יולא וקורא יוצה והורה שהיה בו נפש חיים היה עומד ויולא, וכל שנה היו עושין כן, ובשנת ארבעים שנה עשו ולמחר עמדו כולן סנים עשר הכנחור עמדי פוכן חיים, וכיון שראו כך תמהו ואמרו שמא טעינו בחשבון החדש, חזרו ושכבו בקבריהן בלילות עד ליל חמשה עשר, וכיון שראו שנתמלאה הלבנה ילא מם אחד מהם. ידנוו